

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Ангел Георгиев Иванов – член на научно жури Нов Български Университет, 3.8 Икономика

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 3. Социални стопански и правни науки в професионално направление 3.8. Икономика (Финанси, кредит, парично обръщение и застраховка – пенсионни фондове) за нуждите на Нов български университет, обявен в Държавен вестник бр. 55 от 19.07.2016г.

Кандидат за замане на академичната длъжност „професор“: доц. д-р Иванка Данева Гайдаржиева – Нов Български Университет

Основание за написване на становището: обявен в Държавен вестник бр.55/19.07.2016 г. от НБУ конкурс и Заповед №З-РК-404/20.07.2016 г. на Ректора на НБУ

I. Кратка информация за кандидатите в конкурса

В обявения конкурс участва един кандидат – доц.д-р Иванка Данева Гайдаржиева за заемане на академичната длъжност „професор“ в НБУ по професионално направление 3.8 „Икономика“. Документите по конкурса са оформени по всички правила, следващи законовите изисквания, което изключително улеснява работата с тях.

Доц.д-р Иванка Данева завършва висшето си образование в УНСС специалност „Икономика и организация на вътрешната търговия“. След редовна докторантура (аспиратура) в УНСС (ВИИ „Карл Маркс“) през 1981 г. получава образователната и научна степен кандидат на икономическите науки („доктор“) за защитената от нея дисертация в областта на цените и ценообразуването.

Д-р Данева е хоноруван преподавател в НБУ от 1999 г. и от 2004 г. във Висшето училище по застраховане и финанси.

През 2010 г. тя получава академичното звание „доцент“ от ВАК и става редовен преподавател във ВУЗФ, а от есента на 2010 г. е редовен преподавател в НБУ.

Доц.д-р Данева е с богат практически опит в областите: регулация на небанковия финансов сектор (капиталови пазари и допълнително пенсионно осигуряване); инвестиционна дейност на банките; управление на капиталови пенсионни фондове.

II. Оценка на научно-изследователската дейност

1. Значимост на представените за рецензиране публикации

В широкият списък на научната продукция на кандидата на професор за рецензиране са:

- самостоятелна монография /под №1 в списъка/;
- пет студии (номера от 6 до 10 вкл.);
- четири статии (от номера 1 до 14 вкл.);
- единадесет научни доклади, публикувани в сборници от национални и международни форуми (под номера от 15 до 25 вкл.).

Прегледът на научната продукция на кандидатката за „професор“ позволява да се подчертае значимостта им за изследователския и преподавателския потенциал на кандидатката:

Първо, публикациите като насоченост и съдържание съответстват на обявения конкурс и са посветени на актуални и значими за теорията и практиката проблеми.

Второ, значително е надвишено допълнителното изискване на НБУ за поне 10 публикации в рецензирани научни издания или поне 10 участия на творчески форуми с предварителна селекция;

Трето, изпълнено е допълнителното изискване на НБУ за публикации извън България чрез статии на английски и руски език.

Четвърто, научната продукция обхваща всички компоненти на структурата на научните публикации. Нейният обем надвишава общоприетите количествени изисквания академичните среди;

Пето, рецензираните публикации са самостоятелни;

Шесто, участието на кандидатката на международни и национални конференции е основание за висока оценка като активен изследовател с ясно изразена практическа насоченост.

2. Характеристика и оценка на научните публикации и научните приноси на кандидата за професор

Публикациите на доц. Данева като проблематика обхващат преимуществено сферата на социалното осигуряване и в частност пенсионните фондове. В тях се извеждат и дефинират основни термини, анализират се тенденции и въздействащи фактори, проследяват се измененията в регулционните подходи, анализират се актуални управленски аспекти. Отбелязвам систематичността на нейните изследвания в студии, статии и доклади. Това свидетелства за непрекъснатост и систематичност в развитието и израстването, и за сериозни интереси в областта на пенсионното осигуряване. Нейните изследвания са полезни за изследователи, практики и студенти. Доказано е умението ѝ да съчетава теорията с практиката.

Научните студии, статии и доклади на доц. Данева третираат проблематика в обхвата на конкурса, естествено доразвита в монографичния ѝ труд. Това е солидно научно-теоретично и приложно изследване в особено актуална сфера с безспорна значимост за практиката. Направен е пръв, при това според мен успешен опит за системно разглеждане на проблематиката, свързана с иновациите в капиталовото осигуряване с оглед адекватността и устойчивостта на пенсионната система в динамична среда. В тази връзка са разгледани взаимосвързани научни и методологически проблеми и са предложени практико-приложни решения.

Авторката насочва вниманието си върху концептуалните въпроси за адекватността на пенсионната система. Анализира и критично осмисля теоретико-методологическите аспекти на капиталовото осигуряване в структурата на детерминантите на пенсионния доход. Адекватността на пенсионните спестявания е разгледана в теоретичен аспект, очертани са направленията на изменения на пенсионните механизми и теоретико-методологическите аспекти на капиталовото осигуряване в „портфолиото“ от пенсионни доходи. Изследвана е спецификата на капиталовите пенсионни планове, продукти и услуги и е отделено специално внимание на факторите, служещи за основа при оценяване и прогнозиране на ролята на капиталовите пенсионни планове.

Проследени са тенденциите в капиталовото осигуряване в България - за периода 2001-2015 г. и в международен план за 2001-2013 година. Акцент във вижданията на автора представлява финансовата грамотност като решаваща за осъществяване на иновациите в съвременните пенсионни модели.

В монографията са изследвани задълбочено методологически, методически и практико-приложни аспекти на инвестициите на пенсионните фондове и управлението на риска. Поставено е ударение върху предпоставките, методическите решения и възможните проблеми при изграждането и прилагането на инвестиционната политика, върху спецификата при управлението на риска и риск базирания регулативен подход. Авторката умело насочва вниманието към иновационния потенциал при защитата на бенефициентите посредством прилагане на гаранционни механизми и регулирането на пенсионните плащания, компетентно поставя и анализира концептуални и практически въпроси, прави предложения.

Монографичният труд в неговата цялост притежава несъмнени научни и приложни достоинства.

3. Основни теоретико-методологични и практико-приложни приноси в публикациите на доц. Иванка Данева.

- **Систематизирани са теоретични възгледи и е обосновано концептуално виждане за адекватността на пенсионните системи и мястото на капиталовото осигуряване в нея** в контекста на съвременните промени на пенсионноосигурителните модели. Научно се интерпретира понятието адекватност и е обоснован иновативен подход в изследването на адекватността, сигурността и устойчивостта на пенсионната система. Изследването на динамиката на капиталовите пенсионни програми в страните от ОИСР и в България за периода 2001-2015 г. води до извеждане на тенденции в т.ч. и за разпределението на активите, като са открити фактори с възможно въздействие в близко бъдеще.

- **Разграничени са източниците на пенсионен доход** според прилагания модел на пенсионна система и жизнения статус на населението. Осъществен е пълен преглед, анализ и систематизация на прилаганите теоретико-методологически подходи и показатели за адекватност на пенсиите, препоръчани са съвременни индикатори като са посочени методологически проблеми и са предложени решения. Научно са интерпретирани понятията пенсионна схема, пенсионен продукт и пенсионна услуга. Анализирани са недостатъчно изследвани фактори, представляващи методологична база при оценка и прогнозиране ролята на финансираните пенсионни планове. В рамките на идеята за единния европейски пазар на финансови продукти и услуги е изразена ясна позиция и са открити проблеми относно въвеждането и прилагаето на персонални унифицирани пенсионни продукти. В приложен аспект са разгледани нерешени въпроси, касаещи финансовото образование и грамотност на участниците в пенсионните схеми и са обогатени съвременните виждания за потребността, обхвата и съдържанието на пенсионноосигурителната грамотност на населението в широк и конкретен план.

- **Очертани са факторите, определящи методологичните ограничения при формиране и оптимизиране на инвестиционната политика на пенсионните фондове в динамична пазарна среда.** Очертани са проблемни въпроси и са направени конкретни предложения при формиране и реализиране на инвестиционната политика на пенсионните фондове в нашата страна в т.ч. и в сферата на инвестиционното регулиране.

- *Изследвани са групите риск и са формулирани насоки за ограничаване на риска; обобщени са добрите практики за измерване и оценка на риска; разгледани са в цялост операционните рискове и са дадени конкретни препоръки относно методологическия подход и свързаните с него показатели; изследвани са теоретико-методологически въпроси на риск базирания надзор.*

- *Аргументирана е обективната обусловеност на механизмите за защита на бенефициентите от обективно протичащи процеси, предпоставящи споделянето на риска в пенсионното осигуряване във фазите на натрупване и изплащане и са формулирани конкретни предложения. Гаранционните механизми са дефинирани във взаимовръзка с механизмите за ограничаването на инвестиционния риск, които са анализирани и систематизирани. Въз основа на практико-приложно изследване на механизмите за гарантиране на възвращаемостта на пенсионните фондове в България са аргументирани конкретни регулаторни решения.*

- *Систематичните рискове са разработени в цялост както и въпросите за конструирането на формите на плащанията от капиталовите пенсионни схеми. Изследвана е регулацията на пенсионните плащания в т.ч. и при капиталовото осигуряване в България и са обосновани заключения за необходимостта от структуриране на фазата на изплащане и прилагане на комбинирани пенсионноосигурителни продукти. Систематизирано са представени взаимовръзките между доброволното пенсионно осигуряване и ефективността на корпоративната социална отговорност и са направени конкретни предложения в тази насока.*

Кандидатката е представила информация за 22 цитирания на нейни публикации от други автори в страната.

III. Оценка на учебно-преподавателската, административната и обществена дейност на кандидата за „професор“

През последните 5 учебни години годишната аудиторна и извънаудиторна заетост на доц. д-р Данева значително надхвърля изисквания по нормативни документи минимум. Дисциплините, които тя преподава в ОКС „Бакалавър“ и в ОКС „Магистър“ на НБУ са в полето на нейните научни изследвания и интереси и това е свидетелство за много добро съчетание между научна и преподавателска дейност.

Висока оценка в учебно-преподавателската дейност на кандидата за професор заслужава участието ѝ в написването на учебници. Публикуваните след първата хабилитация трудове под номера 2, 3, 4(в съавторство) и 5 от списъка и тяхното проучване дават основание за изводите, че учебната литература: съответства на научната специалност на конкурса за „професор“; насочена е към преподаваните дисциплини и се отличава с *актуалност и обвързка с практиката*, прилагане на активни методи на обучение, логично структуриране, много добър стил на изложение. Студентите дават висока оценка за удовлетвореност от курсовете, които тя води – много добра 4,46 /при максимална 5/. Оценъчният ми извод е, че доц. Данева е утвърден и авторитетен преподавател.

Въпреки лекционната си натовареност, доц. Данева е участвала в 4 проекта за периода от 2010-2015 г., от които два са приложни. *Под нейно ръководство има един успешно защитил докторант и един зачислен, на който предстои защита*, под нейно ръководство са защитили голям брой бакалаври и магистри. Някои от формите на организационната и обществената ѝ дейност включват: организиране на публични лекции-

семинари, участие като лектор в междудепартаментен семинар, участие като член на Постоянната комисия по Стопански науки и управление към НАОА към МС и други. Очевидно е, че доц. Данева успешно съчетава много дейности, което свидетелства за нейните качества като желан екипен партньор и научен ръководител.

Трудовете на доц. д-р Иванка Данева са с подчертан собствен принос към практиката и теорията на социалното дело и икономиката у нас. Те покриват широк периметър изследователска дейност, осъществена коректно и професионално в съответствие с добрите модерни изследователски методологии и практики. Това ѝ позволява да покрие изследователското търсене и любознателност на широк кръг студенти, да бъде ерудиран, нестандартен и гъвкав преподавател с широк интелектуален хоризонт.

V. Критични бележки и препоръки

Считам, че в рецензираните публикации на доц. д-р Данева няма сериозни слабости и погрешни постановки, които да намаляват тяхното качество.

По-полезни са конструктивните препоръки към кандидатката, ориентирани към бъдещата ѝ работа. Считам, че доц. д-р Данева като професор в НБУ би могла да обобщи своя широк и конструктивен опит като развие самостоятелна учебителна програма по социална икономика и стопанско развитие. Тази сфера е дефицитна, а опитите да се разгледат отделни страни на социалното развитие (образование, култура и т.н.) по много причини останаха недоразвити и практически неуспешни, защото нямат комплексност и системност, широта, конструктивност и възможност за комерсиализация, каквото и да означава това в пазарни условия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Професионалното и академично развитие на доц. д-р Иванка Данева Гайдарджиева е изцяло в областта на обявения конкурс. С убеденост давам положителна оценка за цялостната дейност на кандидатката, която напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане, допълнителните изисквания за развитие на академичния състав на НБУ за заемане на академичната длъжност „професор“ в НБУ.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури по конкурса да предложат на Академичния съвет на НБУ доц. д-р Иванка Данева Гайдарджиева да бъде избрана за заемането на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8 Икономика (финанси, кредит, парично обръщение и застраховка – пенсионни фондове), научна област „Социални, стопански и правни науки“.

24.10.2016 г.

Член на научното жури:

доц.д-р Ангел Георгиев